

Interview Margret van Paassen

Kun je kort wat vertellen over het boek?

Het is een verhaal over hoe dochter Else zich een leven lang probeert te ontworstelen aan het juk van haar vader, die dwangmatig zijn (on)geluk najaagt. Het boek beschrijft zowel Else als haar vader rond hun twintigste. Bij vader gaat het voor de wind. Hij verovert de wereld en zoekt het avontuur. Bij Else valt het leven zwaar en lijken alle wegen dood te lopen in de innerlijke strijd tussen loyaliteit aan haar ouders en haar verlangen naar autonomie. Vijfendertig jaar later besluit Else om haar vader te interviewen en komen twee strijdende verhalen elkaar tegen in één ruimte.

Zitten er autobiografische stukken in?

Ja, zeker.

Wie denk je dat je lezerspubliek is voor deze roman?

Dat is een goeie vraag! Het is denk ik interessant voor mensen van middelbare leeftijd die terug kijken op hun leven en een balans opmaken. Maar het is ook interessant voor jonge mensen, omdat het ook gaat over de overgang van kind naar volwassene. Wat je allemaal tegenkomt, de mogelijkheden en de beloftes die het leven in zich draagt, maar ook alle hindernissen.

Hoe is het schrijfproces verlopen?

Er was een specifiek moment dat ik besloot dit boek te gaan schrijven. Daar begint het verhaal ook mee. Else besluit om terug te keren naar hoe haar jeugd verlopen is om haar eigen waarheid aan het licht te brengen, haar eigen stem te vinden, dat wat ze toen niet kon verwoorden. Ik heb me als het ware door het verhaal laten leiden en wist van tevoren niet waar ik precies uit zou komen. Toen deel 1 over de jeugd van Else klaar was, besloot ik mijn vader te interviewen. Ik wilde dit al heel lang doen en het schrijfproject hielp me over de drempel. Tot mijn verrassing stemde mijn vader toe in een interview. Het was mooi om met te verdiepen in de jaren dertig, veertig waarin mijn vader opgroeide tot jongeman. Een totaal andere tijdsgeslacht dan de jaren 70 waarin Else opgroeit. Toen ik deel 2 geschreven had, ben ik begonnen met een ander boek 'Aandacht in interactie'. Toen dat boek af was kwam er weer ruimte om het laatste deel van 'Dochter van mijn vader' te schrijven. Soms hebben de dingen tijd nodig.

Waar haal jij de inspiratie vandaan voor boeken?

Ik vind de werkelijkheid, hoe mensen die ervaren en hanteren zo fascinerend dat je het eigenlijk niet beter kunt verzinnen. Veel van mijn werk is gebaseerd op concrete ervaringen zowel van mezelf als die van anderen. Ik herlees op dit moment boeken van Herbjorg Wassmo, een Noorse schrijfster die prachtig schrijft over het harde en rauwe leven in het hoge Noorden, waar het 's winters altijd donker is, maar ook over de schoonheid van de natuur, liefde en sensualiteit. Dat niet gepolijste daar houd ik van.

Je hebt een aantal boeken geschreven, maar lijken ze wat betreft de thematiek op elkaar?

In 2003 heb ik mijn eerste boek De kracht van kwetsbaarheid geschreven. Dit boek gaat over het verlies van ons tweede kind dat doodgeboren is. We werden toen hartgrondig geconfronteerd met het feit dat de dood helemaal niet mee doet in onze samenleving. Terwijl in mijn ervaring de dood en het leven twee onafscheidelijke vrienden zijn.

Is verlies dan een rode draad in al je boeken?

Ja verlies en de plek der moeite, daar waar het schuurt en je niet weet hoe verder, zijn thema's die mij van jongs af aan hebben geïnteresseerd. We leven in een cultuur waarin succes, groei en plezier hebben de norm is. Maar dat is het halve verhaal. Tegenslag, conflict en verlies zijn ook deel van het leven. Karel, de vader is vooral bezig met zijn succes, het leven naar zijn hand te zetten en is niet in staat zijn verlies te nemen, waardoor hij paradoxaal genoeg juist alles verliest. Dochter Else lijkt aan de verliezende kant te staan. Verstrikt in haar loyaliteit en in het manipulatieve web van haar vader. Door de moeite uit te houden en het beest in de bek te kijken, zoals René Gude dat zo mooi zegt, herwint Else stukje bij beetje het leven. Het is een boek over geweld en liefde en hoe ingewikkeld het is als die twee verweven zijn. Het is mijn passie om steeds weer de tegendraadsheid van het leven en de waarheden die in de verdrukking zitten ten tonele te voeren. Dat is precies wat het leven vitaal maakt.

Is het schrijfproces van dit boek anders verlopen dan de andere boeken?

Het eerste boek 'De kracht van kwetsbaarheid' heb ik heel erg van binnenuit geschreven en niemand heeft dat boek vooraf gelezen. Het was spannend om dit boek uit te brengen, omdat het mijn eerste boek was, maar ook vanwege het thema de geboorte en dood van een kind.

De andere boeken zijn veel meer ontstaan vanuit interactie. Dat blijkt ook uit de titel van mijn derde boek 'Aandacht in interactie'. Het gaat over hoe we de spanning uit kunnen houden tussen een vrije speler en aandachtig zijn enerzijds en organiseren en controle houden anderzijds. In dit boek stel ik een casus centraal, waarin wat de twee hoofdpersonen (een directeur van een internationale bouwonderneming en de directeur HR) samen willen bereiken eigenlijk volslagen mislukt. Die casus gaat ook over de plek der moeite, waar twee manieren van kijken botsen. En dat gebeurt eigenlijk ook tussen Else en Karel in mijn nieuwste roman 'Dochter van mijn vader'

Wat wil jij mensen bijbrengen met dit boek?

Ik heb twee boekvoorstellingen gegeven naar aanleiding van dit boek en in beiden ging het over dat het leven niet zo maakbaar is. Je hebt geen invloed op de hand vol kaarten die we krijgen uitgedeeld in ons leven maar we kunnen wel sturen op hoe we met die kaarten omgaan. Je hebt bijvoorbeeld geen invloed op welk kind je krijgt als ouder en je hebt geen invloed op welke ouders je krijgt als kind. Dat zijn de kaarten die geschud worden. Misschien gaat het in Dochter van mijn vader vooral om de spanning tussen je kaarten aanvaarden, maar er ook mee leren spelen. Bij vader begon het ooit als spel, maar eindigt het in een uitzichtloze strijd. Dochter Else begint met een hopeloze strijd, maar juist door haar verliezen te aanvaarden, en de strijd op te geven ontstaat er meer ruimte en vrijheid. Het boek laat ook het tweeslachtige karakter van hoop zien. Hoop waarin je gevangen kan raken en hoop die je de moed geeft om door te gaan.

Komt er nog een nieuw boek uit in de nabije toekomst?

Er komt een dichtbundel uit in 2017 over verlies en dieper in het leven groeien en wellicht een vervolg op Dochter van mijn vader. Ik ben onderzoek aan het doen naar de relatie tussen moeder en zoon. Een zoon die zijn volwassenheid opzoekt, de randjes opzoekt en graag dingen uitprobeert. En ouders die zoeken naar hoe ze zich daartoe kunnen en willen verhouden. Het gaat net zo hard om het groeiproces van de ouders als dat van het kind. Opnieuw die plek der moeite, die zo mateloos interessant is, omdat je precies op die plek nieuwe wegen kunt ontdekken.

Margret van Paassen is schrijver, psycholoog met een eigen coaching praktijk en gezinsbemiddelaar bij Buurtgezinnen.nl